

TEHNIKA I INFORMATIKA U OBRAZOVANJU

3. Internacionalna Konferencija, Tehnički fakultet Čačak, 7–9. maj 2010.

TECHNICS AND INFORMATICS IN EDUCATION

3rd International Conference, Technical Faculty Čačak, 7–9th May 2010.

UDK: 37.064:004

Stručni rad

ZNAČAJ ELEKTRONSKOG DNEVNIKA ZA OSTVARIVANJE USPEŠNE KOMUNIKACIJE IZMEĐU PORODICE I ŠKOLE

Daliborka Popović¹, Nataša Vuković²

Rezime: Savremena tehnologija, koja omogućava uspostavljanje redovne elektronske komunikacije, uticala je na pojavu nove pedagoške grane, koja korišćenjem računara i Interneta redefiniše teoriju i praksu vaspitanja i obrazovanja. Polazeći od pretpostavke o važnosti uticaja saradnje porodice i škole na dečiji razvoj, u radu se razmatra strategija ostvarivanja dobre komunikacije roditelja i nastavnika koju omogućava elektronski dnevnik. Iako postoje predrasude da će se uvođenjem elektronskog dnevnika roditelji otuđivati od škole, želimo da ukažemo na to da bi upravo on mogao biti veliki korak za ostvarivanje iskrene dvosmerne komunikacije između nastavnika i roditelja. S druge strane, dobra komunikacija između nastavnika i roditelja implicira i veću upućenost na dete, kako porodice tako i škole.

Ključne reči: porodica, škola, elektronski dnevnik, komunikacija.

THE IMPORTANCE OF ELECTRONIC JOURNAL FOR ACHIEVING SUCCESSFUL COMMUNICATION BETWEEN FAMILIES AND SCHOOLS

Summary: Modern technology, which allows the establishment of a regular electronic communication, caused the emergence of new educational sector, that the use of computers and the Internet redefined the theory and practice of education. Starting from the assumptions about the importance of cooperation between family influence and school for child development, the paper discusses the implementation of good communication strategies parents and teachers that enables electronic log. While there are prejudices that the introduction of an electronic diary parents alienated from school, we wish to point out that the story, he could be a big step for the realization of genuine two-way communication between teachers and parents. On the other hand, good communication between teachers and parents implies a greater knowledge of the child, as family and school.

Key words: family, school, electronic diary, communication.

¹ Mr Daliborka Popović, pedagog, OŠ "Milun Ivanović" Ušće, Kraljevo,
E-mail: dacavlado@yahoo.com

² Nataša Vuković, prof.teh. i inf. OŠ "Milun Ivanović" Ušće, Kraljevo,
E-mail: vukovicnat@yahoo.com

Pod uticajem kibernetizacije, koja u poslednje vreme sve više prodire u društvene nauke, nastala je pedagoška kibernetika, kao pedagoška disciplina. "Osnov joj čini kibernetika, nauka koja utvrđuje opšte principe upravljanja, kontrole i komunikacije procesa i sistema u svim oblastima" (Pedagoška enciklopedija, 1989,385). Kibernetička pedagogija, zapravo objašnjava primenu teorije sistema, teorije informacija, teorije komunikacija, modelovanja, teorije upravljanja na vaspitnom području. Njen zadatak je da utvrdi principe upravljanja procesom vaspitanja, da sagleda veze i odnose, međuticaje u pedagoškom sistemu, nezadovoljavajući se poznavanjem oblika i sadržaja, nego utvrđuje strukturu i funkciju sistema koji proučava. Na mogućnosti ovakvog pristupa u pedagogiji gleda se različito. Dok jedni prihvataju novine koje ova disciplina nudi, smatrajući da će se na taj način rešiti problemi u pedagogiji, drugi ovakve pristupe potpuno odbacuju. Svakako, ovaj pristup ima svojih prednosti, ali i određenih ograničenja, te se u primeni na pedagoške procese mora primenjivati veoma oprezno i kritički, da se ne bi otišlo u krajnost i došlo do uprošćavanja veoma složenih vaspitnih situacija u okviru pedagoških procesa. Zato kibernetički pristup treba prihvatiti kao dopunu i pomoć postojećoj pedagoškoj metodologiji, a ne kao njenu zamenu, jer će jedino na taj način dovesti do pozitivnih promena.

U sistemu vaspitanja i obrazovanja, iz dana u dan se u sve većoj meri koristi savremena obrazovna tehnologija koja omogućava ne samo inoviranje nastavnog procesa, već i elektronsko komuniciranje sa učenicima, njihovim roditeljima, drugim školama i Ministarstvom prosvete, uz mogućnost publikovanja nastavnih sadržaja i ostalih značajnih informacija za navedene subjekte. U tom kontekstu, a u cilju modernizacije i olakšanja komunikacije nastavnika sa roditeljima, konstruisan je softverski paket pod nazivom elektronski dnevnik.

Elektronski dnevnik se u relevantnoj literaturi definiše kao "softverski paket za elektronsko ocenjivanje učenika i arhiviranje ocena, uspeha i ponašanja učenika sa publikacijom ocena za roditelja putem Interneta i SMS poruka" (Jovanović, M. 2006). Sa aspekta pedagogije, treba međutim naglasiti da se ocenjivanje ne vrši elektronskim putem, već se nakon praćenja i vrednovanja učeničkih postignuća u toku nastave, po principima pedagoške dokimologije, ocene "unose" u elektronski dnevnik. Prednosti elektronskog nad tradicionalnim dnevnikom su višestruke. Unete ocene se arhiviraju i čuvaju za potrebe u budućnosti, kao i od neovlašćenog dopisivanja i ispravljanja ocena ili eventualne sve češće pojave krađe tradicionalnih dnevnika. U tom smislu dolazi i do smanjivanja pokušaja prepravke podataka i od strane učenika i nastavnika, a samim tim i broja vaspitno-disciplinskih mera izrečenih za ovu vrstu povreda Zakona o osnovama sistema vaspitanja i obrazovanja. Pored ažuriranja statističkih podataka i ocena po predmetima, klasifikacionim periodima i odeljenjima, što je dragoceno za potrebe unutar škole, najveći značaj elektronskog dnevnika je u blagovremenoj distribuciji ocena, izostanaka i svih ostalih informacija koje su bitne, roditeljima.

Uvođenjem elektronskog dnevnika škole će imati značajne baze podataka za potrebe Ministarstva, a na taj način će moći da se vrši i ocenjivanje nastavnika, kao i komparacija ocena po različitim varijablama sa ostalim školama. Ipak, u skladu sa ciljem pedagogije, a to je holistički razvoj ličnosti, primarni cilj trebao bi da bude poboljšanje komunikacije između učenika, nastavnika i roditelja. Stavovi učenika, nastavnika i roditelja su po pitanju uvođenja elektronskog dnevnika podeljeni. Dok jedni misle da će tradicionalni dnevници ubrzo postati prošlost, drugi smatraju da će roditelji zbog uvođenja e-dnevnika sve ređe

dolaziti u školu i da će se vremenom normativna saradnja i živa komunikacija sa roditeljima potpuno izgubiti. Rezultati sprovedenog istraživanja pokazuju da 63,22% nastavnika misli da će ovaj vid elektronske administracije i komunikacije biti od koristi i roditeljima i učenicima ali i nastavnicima. 21,84% nastavnika smatra da neće doći do poboljšanja rada u školi, dok je njih 6,77% protiv elektronskog dnevnika. Interesantno je da čak 72,99% učenika smatra da nije potrebno uvoditi ovakav način praćenja postignuća učenika, 21,04% ispitanih učenika jeste za ovakvo praćenje njihovog rada, dok 6,87% učenika nije želelo da da svoje mišljenje, verovatno na taj način izražavajući protest. Od 72,99% učenika koji su se izjasnili protiv e-dnevnika, njih 58,11% imaju dovoljan i dobar uspeh, pa je i razumljivo njihovo mišljenje jer će na ovaj način biti više kontrolisani od strane roditelja (www.edukativni-centar.big.ba). Upravo to i jeste cilj. Blagovremeno obaveštavanje roditelja o ponašanju i postignućima učenika, što bi trebalo da dovede do određenih aktivnosti roditelja koje su u najboljem interesu deteta. "Logično je da kada roditelj vidi da mu je dete izostalo sa nastave, da će odmah dotrčati i proveriti o čemu se radi". (www.edukativni-centar.big.ba). Stavovi roditelja u istom istraživanju su pozitivniji prema uvođenju e-dnevnika. 97,4% su sa oduševljenjem prihvatili ovaj način uvida u uspeh i ponašanje njihove dece, dok 2,6% nije dalo nikakav komentar. Na pitanje zašto su za ovaj način praćenja, odgovorili su da je to dobro iz razloga što su uglavnom oba roditelja zaposlena, te postojanje elektronskog dnevnika omogućava svakodnevni uvid u ocene, izostanke i ponašanje njihovog deteta u školi. Za ostvarivanje uspešne komunikacije porodice i škole putem elektronskog dnevnika, veoma je ohrabrujući podatak to što roditelji imaju pozitivno mišljenje o e-dnevniku.

U svakodnevnoj praksi tokom razgovora sa roditeljima, može se primetiti da postoji određena doza straha od eventualne zloupotrebe podataka učenika jer, Zakon o zaštiti ličnih podataka još uvek ne postoji. Stručnjaci ističu međutim, da je verovatnoća zloupotrebe podataka iz tradicionalnog dnevnika veća. Svaki roditelj na osnovu traženih podataka dobija šifru pomoću koje ima pristup podacima u elektronskom dnevniku samo za svoje dete, a kada gleda ocene u tradicionalnom dnevniku može videti i ocene i podatke i druge dece. Zloupotreba podataka iz e-dnevnika u našoj zemlji do sada nije zabeležena, za razliku od podataka koje deca dobrovoljno postavljaju recimo na Facebook-u. Za roditelje bi bilo korisno na roditeljskim sastancima ukazati na ovu vrstu eventualne zloupotrebe podataka, u cilju zaštite i bezbednosti dece.

U ostvarivanju uspešne komunikacije porodice i škole najveću ulogu imaju nastavnici. Ako roditelji shvate da nastavnici u interesu i deteta i porodice skoro svakodnevno ažuriraju podatke u e-dnevniku o njihovoj deci, u cilju povratne informacije roditeljima, dalja saradnja neće izostati. Komunikacija putem elektronskog dnevnika predstavlja plodno tle za razvoj "žive" komunikacije, zasnovane na razumevanju stvari posmatranih iz različitih uglova.

Jedino u uslovima saradnje porodice i škole, moguće je stalno pratiti razvoj učenika, njihov rad, pružati im pomoć, pronalaziti uzroke neuspeha i podsticati normalan tok razvoja. Zadatak škole je da roditelje privuče na saradnju u rešavanju svih školskih pitanja, da koordinira rad škole sa porodicom i da daje praktična uputstva roditeljima za pravilno vaspitno delovanje. Zbližavanje porodice i škole treba da ima za posledicu to da roditelji školu osećaju kao nešto svoje, da postoji zajednički cilj roditelja i nastavnika do koga se dolazi realizacijom zadataka svako iz svog domena. Saradnja porodice i škole zato mora biti planirana, organizovana i permanentna. Ona se ne sme prepustiti slučajnosti, pa je zato glavno pitanje angažovanja i aktiviranja roditelja. Programiranje partnerstva neophodno je

započeti aktivnostima u pripremi programa saradnje sa roditeljima na početku školske godine, a na osnovu uočenih problema i nedostataka u prethodnoj. Komunikacija roditelja i nastavnika putem elektronskog dnevnika može biti veliki korak u pridobijanju roditelja za dalju saradnju. Takva vrsta komunikacije "zahteva recipročnu interakciju roditelja i nastavnika, usklađivanje aktivnosti, izgradnju pozitivnih stavova u oba smera, obezbeđivanje komplementarnosti uloga i takvu raspodelu uticaja da roditelj i nastavnik imaju kontrolu nad svojim domenom aktivnosti" (Milošević, N., 2002).

"Uprkos bojazni nekih profesora da će posle uvođenja ovog programa kontakt sa roditeljima nestati, istraživanja pokazuju da je on tri puta veći nego prethodnih godina kada se ovaj program nije koristio. Osim toga nakon uvođenja ovog sistema u 80 srednjih i 70 osnovnih škola u Srbiji za sada daje pozitivne rezultate i u ponašanju i u postignućima učenika. Prosek ocena je viši za 10%, a broj neopravdanih izostanaka manji za 20%". (www.mycity.rs).

U pedagoškoj literaturi se navodi da je nivo saradnje porodice i škole u osnovnoj školi nizak, da se još više smanjuje u srednjoj školi, a da potpuno iščezava na fakultetima (Eccles & Roeser, 1999). Nizak nivo saradnje porodice i škole ovi autori smatraju posledicom nedovoljnog angažovanja škole oko uključivanja roditelja, kao i određenim karakteristikama roditelja: nedostatak vremena, osećaj manje vrednosti, nerazumevanje uloge roditelja u obrazovanju, loša iskustva i slično. Karakteristike komunikacije putem elektronskog dnevnika mogu dovesti do pozitivnih promena, imajući u vidu navedene razloge niskog nivoa saradnje. Značaj partnerstva ogleda se u stvaranju poverenja između zainteresovanih odraslih koji deci pružaju osnovu za razvoj, za šta je potrebna stabilnost obe institucije, porodice i škole. Iz perspektive nastavnika, u školu najređe dolaze roditelji dece koja imaju puno izostanaka, loših ocena i po pravilu prave disciplinske probleme, jer se osećaju prozvanim za takvo ponašanje i postignuće svoga deteta. Komunikacija putem elektronskog dnevnika omogućava roditelju da izbegne neprijatne situacije, a da ipak bude upoznat sa svim dešavanjima u školi koja se odnose na njegovo dete. Na taj način roditelj počinje da gleda na školu kao na instituciju koja veoma brine o njegovom detetu, a ne kritikuje. To će svakako vremenom uticati i na češće dolazke u školu i uzimanje učešća roditelja u raznovrsnim zajedničkim aktivnostima roditelja učenika i nastavnika, što ima pozitivan efekat na decu. Radi edukacije roditelja o načinu komunikacije putem e-dnevnika, nastavnik može otići u posetu porodici i tako se upoznati sa porodičnim prilikama učenika, odnosima među članovima porodice, navikama, sistemom vrednosti i sl. Na ovaj način, nastavnik ne da će samo ostvariti uspešnu i otvorenu komunikaciju sa roditeljima, već će imati jasniju sliku o osećanjima i potrebama učenika što će mu pomoći u građenju dobrih i prisnijih odnosa sa učenicom. Partnerski odnos podrazumeva i podjednake odgovornosti prema učeniku, i roditelja i nastavnika. Kada učenik shvati da postoji stalna povratna informacija na relaciji roditelj-nastavnik, onda će se ponašati odgovornije jer zna da ga nadgledaju. S druge strane, rezultati istraživanja koje je sprovedeno među roditeljima pokazuju da čak 64,2% učenika pomaže roditeljima da pregledaju zajedno ocene na Internetu (www.edukativni-centar.big.ba), što dovodi do razvijanja poverenja i poboljšanja komunikacije i između dece i roditelja. Isto tako, svest učenika o tome da roditelj u svakom momentu može ostvariti uvid, kako u ocene tako i u sva druga dešavanja školskog života, dovodiće postepeno do veće odgovornosti prema roditeljima, kao i do napredovanja na nivou socijalnih i obrazovnih postignuća. "Zadovoljstvo odnosom sa roditeljima povazano je i sa pozitivnom slikom o sebi, posebno u socijalnoj sferi (Ševkušić, S., Milošević, N., 2004, 189). To se tumači time što se odnosi međusobnog poverenja i uvažavanja, koji potiču iz porodice, prenose i na ostale socijalne odnose kao i na samopoštovanje. Veliki broj istraživača

dovodi u vezu nizak stepen frekvencije interakcija u porodici sa problematičnim i asocijalnim ponašanjem (DiLalla et al., 1988; Simons, R.L., J.F. Robertson & W.R. Downs, 1989). Može se u skladu sa tim zaključiti da elektronski dnevnik ima višestruki značaj za nastavnike, roditelje, a naročito za učenike. Taj značaj se takođe vremenom reflektuje i na čitavo društvo, jer ostvarivanjem uspešne komunikacije putem elektronskog dnevnika, dolazi do razvijanja partnerstva između porodice i škole i "bavljenja decom" što se kasnije višestruko vraća. Koristi za učenika su: snažniji osećaj sigurnosti, veće samopoštovanje, više prilika za interakciju sa roditeljima, bolja socijalna i obrazovna postignuća. Roditelji na ovaj način u većoj meri upoznaju vlastito dete van porodičnog konteksta, bolje razumeju proces vaspitanja i obrazovanja i razvoj deteta, stiču veštine prezentovanja onoga što misle, a za mnoge od njih komuniciranje putem elektronskog dnevnika je prvi korak informatičkog opismenjavanja. Veliku pomoć elektronski dnevnik će pružiti roditeljima i nastavnicima za rad sa decom sa smetnjama u razvoju, za čiji razvoj je potrebna veća podrška i veoma česta, svakodnevna komunikacija, što će u mnogome olakšati i roditeljima i nastavnicima. Nastavnici imaju priliku da bolje upoznaju učenike u porodičnom kontekstu, lakše i temeljnije prepoznaju i rešavaju probleme sa učenicima, imaju veću podršku, razumevanje i uvažavanje od strane roditelja, razvijaju sopstvene socijalno-komunikacijske veštine, razvijaju pozitivniji odnos sa učenicima i imaju mogućnost blagovremene reakcije u slučajevima zanemarivanja ili zlostavljanja učenika. Ukoliko učenika zanemaruju roditelji nastavnik to može primetiti ukoliko duže vreme ne dobija nikakve povratne informacije od roditelja, što će biti dovoljan znak da je potrebno na neki drugi način kontaktirati roditelje. Sve navedene prednosti elektronskog dnevnika dovodiće postepeno do pozitivnih promena i kod nastavnika i kod roditelja i što je najvažnije kod učenika. Jedini problem i prepreka u tome može biti nedostatak finansijskih sredstava za implementaciju programa u škole. Imajući u vidu sveukupan značaj elektronskog dnevnika preporuka školama je da upoznaju Savete roditelja sa prednostima ovog programa koji može doneti odluku da učenički dinar bude upotrebljen u ovu svrhu.

LITERATURA:

- [1] DiLalla, L.F. et al. (1988): Aggression and delinquency: family and environmental factors, *Journal of Youth and Adolescence*, Vol.17, 233–246.
- [2] Eccles, J.S.&R.W.Roeser (1999) School and community influences on human development; in M.H.Bornstein&M.E.Lamb(eds.): *Developmental psychology: on advanced textbook* 503-554.
- [3] Jovanović, M. (2006), Elektronski dnevnik, Zbornik radova sa konferencije Tehnika i informatika u obrazovanju, Čačak.
- [4] Milošević N. (2002) Uticaj saradnje porodice i škole na socijalno ponašanje i školsko postignuće učenika, Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja br.34 (193-212). Beograd. Institut za pedagoška istraživanja.
- [5] Pedagoška enciklopedija (1989) Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
- [6] Simons, R.L., J.F. Robertson & W.R. Downs (1989): The nature of association between parental rejection and delinquent behavior, *Journal of Youth and Adolescence*, Vol. 18, 297–310.
- [7] Ševkušić S., Milošević, N. (2004) Da li uspešan nastavnik vaspitava kao dobar roditelj, Zbornik instituta za pedagoška istraživanja, br. 36 (188-203), Beograd
- [8] www.edukativni-centar.big.ba
- [9] www.mycity.rs